

ERDEI GÁBOR: A RENDŐRSÉG ÉS A HATÁRŐRSÉG HATÁSA A BÜNÖZÉS-FÖLDRAJZRA

A bűnözés jelensége, földrajzi megoszlása minden országban más, ebből következőn Magyarországon is az eltérések jelentősek. A földrajzi környezetben, ezen belül a településekre vetítve fontos a bűnözés eloszlásának megismerése kutatása, feltárása. tudományos kutatók elsősorban a statisztikai elemzésekben kimutatott eredményekből tudja a végső konklúziókat megadni, vagyis azt, hogy mi az összefüggés a földrajzi környezet és a bűnözés között. A vizsgálatok egészen a legkisebb településektől, úgynevezett mikrokörnyezettől kiindulva a legnagyobb lakott egységig, azaz a városokig terjedhet, többirányú szempontok alapján. Jelentőséggel bírhatnak azon összefüggések is, mely nem önmagában csak a bűnözést, hanem Ezen földrajzi környezetben az életszínvonal is magasabb, az emberek fogyasztási cikkekre, akár tartósra, akár a mindennaposra jóval többet költenek.

Magyarországon az összes településekhez viszonyítva csak 3-4%-a, a kiemelkedő statisztikai adatot mutató 140 település bűnözése, mivel ezen lakókörzetekben követik el a bűncselekmények 75%-át, és a többi településre az előző értékhez képest csak 25% esik. A lakosságot is figyelembe vesszük, bizonyos ellentéteket megfigyelhetünk, mivel az előbb említett 140 településen a lakosság 47%-a lakik, és a maradék 3000 településen 53%-a, mégis az előző adatú, vagyis a 47%-ú helyen követik el a több bűncselekményt. Roppant egyszerű a megállapítás akkor, amikor azt mondjuk, hogy a bűnözés ott alakul ki, ahol erre megfelelő táptalaja van, és a fent levezetett körülmények is ezt igazolják. (saját megjegyzés: „Ahol nincs mit lopni ott nem is lopnak!!!”)

A városi aktív kereső háztartásokban élők körében a nagy politikai, gazdasági-társadalmi változások előtt duplájára emelkedett a létminimum alatt élők aránya. Ez a folyamat a bűnözést növeli. A szegregáció az aktív városlakókat érinti, akkor erősítheti a bűnözés reprodukcióját. Az elszegényedési folyamatok vizsgálatakor, csak az utóbbi időben mutatkozik némileg bizakodásra utaló ok. Egyenlőre azonban még mindig nagyszámú, a szegénységi küszöb alatt élő gyermekek aránya. A gyermekek szegénysége a bűnözést termelő társadalmi faktorok között kiemelkedő jelentőségű. A bűnözést reprodukáló társadalmi és földrajzi tényezők a gyermekkori szegénység együtt jár a fiatalok iskolai hiányosságaival. Az általános iskolai végzettség hiánya önmagában olyan tényező, amely a társadalom perifériája felé sodor, és mint ilyen, összefüggésbe hozható a bűnelkövető válással.

A legnagyobb és a legkisebb településeken belül is vannak olyan részek, melyben az ott lakónak viszonylagos biztonság érzete van. Azonban vannak ilyen egységeken belül más helyek, amelyek pont az ellenkezőjét vagyis a bűnözést mutatja. Ezen ellentétek hatnak a környezetükre negatív értelemben is, mely a bűnözésben nyilvánul meg. Nagyon fontos kérdés a hazai etnikai probléma is. A területfűpononkénti elhelyezkedése, ennek feltárása, elemzése feltérképezése elválaszthatatlan a földrajzi környezet és a bűnözés kapcsolatrendszerében. A személyiség azoknak a belső tényezőknek az összessége,

amelyek az egyén, és mind a társadalmi mind pedig a földrajzi környezet kölcsönhatásával fejlődnek, és amelyen keresztül az individuumot érő külvilági hatások érvényesülnek.

Hazánk legnagyobb kisebbsége a roma lakosság kb. 500.000 lélekszámmal. A demográfiai változások őket negatív értelemben érték, a korábbi rendszerhez képest életszínvonaluk mélyebbre süllyedt. A lélekszámukhoz képest a roma bűnözők jelentős számmal bírnak, de ez a szociális kérdésköre mellett, a lakosság többi részéhez való felzárkoztatás hiányában rejlik. Az iskolázatlan, vagy szakképzettség nélküli emberek nem vagy alig tudnak munkahelyen elhelyezkedni. A személyes tapasztalatom alapján a legtöbb esetben nem is akarnak dolgozni, állításuk szerint a lehetséges nagyon alacsony jövedelemszerzés miatt, ebből következik, hogy a pénzszerzés eszköze a bűnözői szemlélet, azaz bűncselekmény útján megszerezni az általuk szükségesnek ítélt pénzösszeget.

Napjaink egyik nagy kihívása, hogy a korrupció átlépte az országhatárokat, világjelenséggé vált. Szorosan összefonódott a nemzetközi kábítószer, fegyver és műkincs kereskedelemmel, a nemzetközi prostitúcióval, valamint az embercsempészettel. A szervezett bűnözés kezében legalább olyan hatékony fegyverré vált a korrupció, mint az emberélet kioltására alkalmas valóságos fegyver, a szervezett alvilág ugyanis vagy ől, vagy korrumpál, és ez az utóbbi megoldás többnyire hatásosabb, célravezetőbb, és nem utolsósorban anyagilag sokkal hasznosabb. A multinacionális korrupció hatásai alól hazánk sem képes kivonni magát, annál is kevésbé, mivel az importált jelenség befogadására meglehetősen nagy a hazai készség.

Ennek megelőzésére eddig is hatékony erőfeszítések történtek, melyben nagy szerepet vállalt mind a rendőrség mind pedig a határőrség. A szervezett bűnözés terjedését csak a rendőrség és a határőrség összehangolt szoros együttműködése kapcsán lehet megakadályozni. Azon határátlépők megfelelő szintű ellenőrzése mely az említett körbe tartozik, majd ezen személyek elfogása elősegíti azt a felderítő munkát melyet a rendőrség e tekintetben végez. Csak a közösen, szervezett akciók vezethetnek eredményre. Itt említeném meg a gyors hatékony információáramlást, mely meg követeli mind a két szervezetnél az informatikai rendszerek gyors, és állandó fejlesztését, amely még nem jutott el igazán a legmagasabb szintre elsősorban forráshiány miatt, azonban megítélésem szerint az informatika kérdése kulcskérdés.

Az informatika rendszerelmélete a bűnözés elleni globális harcban kiemelkedő szerephez jutott. A jelenlegi nyomozás szervezés lényege, egy múltbeli történés rekonstrukciója, az abból származó információk összegyűjtése által. Az idő múlása a számtani haladványok mértékében pontosítja mind a tárgyi, mind a személyi jellegű adathordozók információ tartalmát. Az információk egyidejű jelentkezése a mennyiségi növekedés mellett elősegíti a minőségi változásokat, mert az asszociáció és az intuíció útján növeli a kriminalisztikai gondolkodásnál döntő jelentőségű összekapcsolási képességet.

Nagyon fontos az is, hogy amikor a bűnözés feltérképezése megtörtént, akkor fel kell térképezni azt is, hogy a megfelelő védekezés, elhárítás, megelőzés a rendelkezésre áll azokban a szervezetekben melyek ezekre a feladatokra hivatottak. Csak akkor érhetjük el a kívánt hatást, ha az adott helyen adott létszám a rendelkezésre áll. Jelenleg azt kell hogy mondjam kitekintve a nemzetközi adatok, és tények világába, ha például el akarnánk érni a németországi rendőrsűrűséget a lakosságra levetítve, akkor 13 ezer fővel kellene a rendőrség létszámát amely a közrendvédelmi és bűnügyi feladatokat ellátó állományra vonatkozik, megemelni. Az eltérő földrajzi környezethez tartozó bűnözés ellen, eltérő stratégia szükséges, azonban a jelenleg adott létszámmal nem, vagy csak nagy nehézségek árán oldható meg. Különös figyelmet kíván a legalsó szinten akár tiszt, vagy tiszthelyettesi

végrehajtói állomány leterheltsége, amely összefüggésben van a hatékonysági mutatóval is. Átcsoportosítással sem lehet az előbb említett okok miatt elérni a célt, hiszen ahonnan elvonják az állomány egy részét, ott a már említett okok miatt hiány keletkezik, mely a megmaradt állományra jóval nagyobb terhet ró.

Ahhoz, hogy a hosszú-és középtávú közbiztonsági koncepció célkitűzései megvalósulhassanak nemcsak a rendőrség, hanem a határőrségnek is fontos szerepe van. Ezek a célkitűzések a következők: A bűnözés mennyiségi növekedésében és struktúrájában jelentkező negatív tendenciák megállítása, illetve lényeges lassítása, a nemzetközi és szervezett bűnözés elleni küzdelem társadalmi szintű megszervezése és perspektívában határozott visszaszorítása, európai színvonalú közbiztonsági és határőrizeti rendszer kialakítása, az ehhez szükséges jogi feltételek megteremtésével a rendőrség és a határőrség apparátusának jelentős továbbfejlesztésével.

Irodalom

- Vavró I.: A bűnözés területi adatai 1990. Statisztikai Szemle 1990. 6. sz.
- Vavró I.: A bűnözés alakulása Magyarországon. 1989. Statisztikai Szemle 2. sz.
- Vavró I.: A bűnözés gyakorisági területi különbségei. 1995. Statisztikai szemle 4. sz.
- Bakóczy A.: Az erőszakos bűnözés területi megoszlása Magyarországon. Rendészeti Szemle 1992. 1. sz.
- Sárkány I.: Az erőszakos bűnözés terjedelmének alakulása Magyarországon. Belügyi Szemle 2000. 11. sz.
- Férfimunka. Bűnözés és Rendőrségi felderítettségi arány megyénként. HVG. 1995. 02. 06.
- Herbert, D. T.: The geography of urban crime. Longman, London 120. o.
- Kovács Z.: A bűnözésföldrajz lehetőségei hazánkban. Műhely 9. MTA FKI. 11. o.
- Kovács Z.: A bűnözésföldrajz szerepe a városi környezetminősítésben. 1990. Műhely 9. MTA. FKI. 6. o.
- Molnár J.: A város és bűnözés. Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 1984. 21. sz.
- Gönczöl K.: Az urbanizáció hatása az erőszakos bűnözésre.
- Szalai I.: Az erőszakos, garázda jellegű bűncselekmények elkövetését elősegítő okok Magyarországon. Ügyészségi értesítő 1996.
- Berényi I.: Az alkalmazott szociálgeográfia elméleti és módszertani kérdései. Földrajzi tanulmányok, Akadémiai Kiadó, 1998.
- Blank U. – Petkovich M.: Reseach on urban tourism destinations 1995. In: Page, S. Urban tourism. Routhledge London. pp.1999.
- Pölöskey L.: Pontosan mutatják-e a statisztikai adatok a bűnözés helyzetét. Tájékoztató 1999.
- Sikló Gy.: A városi bűnözés és a bűnüldözés helyzete. Tájékoztató, 1999.
- Vág A.: Pillanatkép a nagyvárosi bűnelkövetői makroszociológiájáról. 1998.
- Dénes Sándor – Tauber István – Tóth Lajos: Fiatalok bűnözését meghatározó szakstrukturális ellentmondások. Belügyi Szemle 1987/6.
- Kránitz Mariann: Korruptió. Kriminológiai ismeretek Budapest 1996.
- Pusztai László: Gazdasági bűnözés. Kriminológiai ismeretek. Budapest 1996.
- Gönczöl Katalin: Devianciák, deviancia kontroll, bűnmegelőzési stratégiák. Kriminológiai ismeretek. Budapest, 1996.